

Kyläkulttuuria tuntureitten maassa ry
Vs. toiminnanjohtaja Laura Vilander

Puhe Kylätoimintapäivillä 13.10.2013

Arvoisat vieraat ja Lapin kylien edustajat

Lapin maakunnan elinvoima perustuu vireisiin kyliin, niiden asukkaiden ja yrittäjien työhön ja tahdonvoimaan. Kylät ovat Lapin kulttuurin ja identiteetin kannalta korvaamattomia. Ne ovat yhteisöjä, missä naapurina vielä autetaan ja missä matkamiehet voivat levähtää. Kylästä matkailija voi löytää rauhaa ja tilaa rentoutua, mutta myös aitoja ihmisiä ja unohtumatonta vieraanvaraisuutta. Kylissä on myös runsaasti yritystoimintaa, joka perustuu alueen vahvuuksien hyödyntämiseen.

Elämä kylissä ei nykypäivänä ole kuitenkaan helppoa. Kunnat karsivat palveluitaan, väestö ikääntyy ja väki vähenee. Kuntaliitoksilla uhkaillaan ja sosiaali- ja terveyspalveluita ollaan järjestämässä uudelleen. Välimatkat ovat pitkät ja julkista liikennettä ei ole. Miten sujuu arki ja elämä syrjäisessä kylässä, jos ajokorttikin viedään pois? Nämä asiat vaikuttavat meidän jokaiseen arkeen ja mahdollisuuksiin elää omassa kotikylässä. Nämä kysymykset eivät ole helppoja ratkaistavaksi ja saattaa tuntua että tavallinen ihminen ei asioille mitään mahda. Poliitikot päättävät etelässä mitä päättävät. Kuitenkin kylissä on toivoa, rohkeutta ja uskallusta. Kylissä yritetään ja tartutaan rohkeasti uusiin yhteisöllisyyttä kehittäviin hankkeisiin. Kyliin syntyy myös koko ajan uusia yrityksiä, jotka ovat työllisyyden kannalta elintärkeitä. Lapissa ei jäädä odottamaan, vaan tartutaan tilaisuuteen ja tehdään itse.

Tunturi-Lapin Leader-toimintaryhmä Kyläkulttuuria tuntureitten maassa ry:n toiminnanjohtajana haluan lausua muutaman sanan kylissä tehdystä kehittämistyöstä Euroopan Union ohjelmakaudella 2007-2013.

Leader-toimintaryhmät ovat kylien asukkaiden ja yrittäjien yhteistyökumppaneita, jotka auttavat tekemään asukkaiden ja yrittäjien unelmista totta. Kuluneen kuuden vuoden aikana useita kylätaloja on kunnostettu ja varusteltu. On hankittu karaokevälineitä, astiastoja ja saneerattu lämmitysjärjestelmiä. Asukkaat voivat kohottaa kuntoaan ja ylläpitää lihasvoimaansa kylien omissa kuntosaleissa, jotka on usein rahoitettu Leader-tuella. Myös talkootyötä on tehty koko kylän voimin yhteisen tavoitteen eteen tuhansia tunteja ja samalla täytetty yksi ja toinenkin ELY-keskukseen menevä tuntikirjanpitolomake. Maata on muokattu, kattoja on eristetty ja talot saaneet uusia käyttömahdollisuuksia. Uusimpana uutuutena kyliin on rakennettu valokuituverkkoja talkootyönä. Esimerkiksi Kittilän Siitosessa tällainen verkko on jo toiminnassa ja tämän vuoden lopulla kiinteä laajakaistayhteys saadaan valkokuidun avulla myös Kittilän Kinisjärvelle. Valokuituverkko pitää kylän modernissa elämänmenossa kiinni, mahdollistaa etätöiden, monet palvelut sekä

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

KYLÄKULTTUURIA
TUNTUREITTEN MAASSA ry

yritystoiminnan. Toivottavasti myös jatkossa saamme julkista tukea kyläverkkojen rakentamiseen.

Jokaisella on varmasti vielä mielessä joskus raskaaltakin tuntunut hankebyrokratia. Palveluita ja tuotteita on pitänyt kilpailuttaa ja on pitänyt täyttää suuri määrä erilaisia lomakkeita. Pikkutarkka dokumentointi ja raportointi on varmasti joskus tuntunut väsyttävältä ja turhauttavalta. Mutta kaikesta tästä on selvitetty hyvällä yhteishengellä, kun yhteinen tavoite on ollut kirkkaana mielessä ja töitä on paiskittu sen eteen. Lopputulos on taatusti palkinnut työnsä tekijät. Välillä on myös hyvä vetää henkeä ja levätä, sillä resurssit ovat kuitenkin rajalliset.

Usein kuulee sanottavan, että uusia käsipareja pitäisi saada toteuttamaan hankkeita ja että samat ihmiset joutuvat vuodesta toiseen tekemään talkootyöt. Lapissa asuu paljon osa-aikaisia vapaa-ajan asukkaita, jotka viettävät täällä pitkiäkin aikoja, useita kuukausia vuodesta. Ottakaa rohkeasti mökkiläiset mukaan kylänne toimintaan. Heillä on voimavaroja, aikaa ja yhteisen tekemisen kautta he pääsisivät mukaan kyläyhteisöön ja saisivat tärkeän kosketuksen paikalliseen kulttuuriin. Vapaa-ajan asukkaat kaipaavat yhteisöllisyyttä samalla tapaa kuin vakioasukkaat.

Kylissä tehtävä kehittämistyö on todella arvokasta paikallista kehittämistyötä. Kylien asukkaat ja yrittäjät ottavat itse vastuuta omasta elinympäristöstään ja sen kukoistuksesta. Emme jää odottelemaan, että joku muu esimerkiksi rakentaisi laavun kyläläisten käyttöön vaan rakennamme sen itse. Kylillä on paljon luovuutta ja osaamista. Omasta ympäristöstä ja kulttuurista kumpuaa ideoita, jotka jalostuvat kehittämishankkeiksi. Kylillä ei korjata pelkästään kylätaloja, vaan tehdään myös kulttuurituotantoja. Esimerkiksi Kolarissa on toteutettu Pieni kansani laulu näytelmä, joka pohjautuu paikalliseen historiaan ja tapahtumiin. Tornion alueella taas historiallinen henkilö Mustaparta on kokenut uuden tulemisen ja esiinnousun, paikallisten toimijoiden toteuttaman hankkeen kautta. Pieni kansani laulu on jäänyt elämään Äkäslompoloon joka syksyiseksi perinteeksi ja kerää esityksiinsä ruskaturisteja ympäri maata. Mustaparta puolestaan tuo näkyväksi vanhaa kulttuuriperinnettä ja luo liiketoimintamahdollisuuksia Perämeren alueen ohjelmapalveluyrittäjille. Tornioon on jopa suunnitteilla Mustapartaravintola tarinan hengen mukaisesti. Enontekiölle on syntynyt kokonaan uusi kansainvälisen tason hiihtotapahtuma Saami Ski Race, joka kerää hiihtäjiä eksoottiselle tunturiylängölle ympäri maailman. Uusimpana uutuuksena Keminmaalla puolestaan mitellään hyppynarujuoksun maailmanmestaruudesta. Nämä kaikki upeat hankkeet ovat peräisin paikallisilta ihmisiltä, jotka haluavat tehdä töitä oman alueensa kehittämisen eteen.

Leader-rahoitus mahdollistaa omaehtoisten, kyläläisten itse ideoimien hankkeiden toteutuksen. Sen avulla voidaan kylille luoda uusia palveluita, tukea aloittavia yrityksiä ja avata kansainvälisiä ovia. Leader-toiminnan kautta Lapin

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

KYLÄKULTTUURIA
TUNTUREITTEN MAASSA ry

asukkaat voivat osallistua kansainvälisiin hankkeisiin, luoda uusia kontakteja ja verkostoitua. Olkaa aktiivisia ja olkaa yhteydessä alueenne toimintaryhmään, jos kaipaatte lisää kansainvälistä toimintaa kyläänne. Toimintaryhmät auttavat teitä solmimaan kansainvälisiä kontakteja ja tutustumaan kylätoimintaan Euroopassa. Kuka ties kansainvälisten Leader-hankkeiden kautta kylille saataisiin myös uutta ulkomaalaista verta.

Lapin toimintaryhmät ovat valmistelleet Euroopan unionin tulevaa ohjelmakautta jo vuodesta 2012 lähtien yhteistyössä Lapin asukkaiden, järjestöjen ja yrittäjien kanssa. Toiveita ja palautetta on kerätty järjestämällä erilaisia tilaisuuksia ja kyselyitä. Kehittämishjelmat perustuvat juuri paikallisten ihmisten toiveisiin ja näkemyksiin sekä paikalliseen nykytilan analyysiin. Toimintaryhmät ovat valmistelleet omat paikallisen kehittämisen strategiansa. Työ on kuitenkin vielä kesken ja strategioiden lopulliset versiot tullaan jättämään näillä näkymin Maa- ja metsätalousministeriöön tammikuussa 2014.

Vuosi 2014 on erinomaista uuden suunnittelun aikaa. Teillä kaikilla on nyt loistava tilaisuus valmistautua uuteen rahoituskauteen, ideoida ja laatia hankesuunnitelmia. Tarkkoja tietoja rahoituskauden käynnistymisestä ei vielä ole, mutta todennäköisesti yhteisöt ja yritykset voivat alkaa hakea hanketukia vuoden 2014 lopussa.

Tämän ohjelmakauden opit ovat varmasti vielä kaikilla hyvässä muistissa, monia värikkäitä kokemuksia rikkaampana voimme lähteä luottavaisin mielin kohti tulevaa. Teidän jokaisen työpanos Lapin kehittämistyön eteen on todella arvokas ja ilman omatoimisia ja yhteenhiileen puhaltavia asukkaita ei kylillä olisi elämää. Vastuu kylien elinvoimaisuudesta on jatkossa meillä itsellämme. Ei anneta kuntaliitosten tai SOTE-uudistusten varjostaa omaa arkeamme, vaan tehdään siitä itse parempi!

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

KYLÄKULTTUURIA
TUNTUREITTEN MAASSA ry